

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL VALSTYBINĖS SAUGAUS EISMO GERINIMO PROGRAMOS
„VIZIJA – NULIS“ PATVIRTINIMO
(TAP-19-4) (TAIS NR. 19-3)**

Nr.

Vilnius

1. Projekto rengėjas: Susisiekimo ministerija.

2. Projekto tikslas: patvirtinti Valstybinę saugaus eismo gerinimo programą „Vizija – nulis“ (toliau – Programa), kuri būtų skirta žūčių ir sunkių sužeidimų skaičiui kelių transporte sumažinti.

3. Dabartinė situacija:

- Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme nustatyta, kad Valstybinę eismo saugumo programą ir šios programos įgyvendinimo priemonių planą tvirtina Vyriausybė.
- Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 257 buvo patvirtinta Valstybinė saugaus eismo plėtros 2011 – 2017 metų programa, o 2011 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 1165 – Programos įgyvendinimo tarpinstitucinis veiklos planas.
- 2018 m. kovo 6 d. Valstybinės eismo saugumo komisijos posėdyje buvo svarstytas deklaracijos „Vizija – nulis žuvusiųjų kelių ir geležinkelių transporto eismo įvykiuose“ projektas ir pavesta Susisiekimo ministerijai iki 2018 m. gruodžio 30 d. pateikti Vyriausybei nutarimo projektą dėl siūlomų įgyvendinti priemonių patvirtinimo.
- Europos Komisijos 2011 m. kovo 28 d. priimtoje 2011 m. baltojoje knygoje dėl transporto politikos¹ nurodoma, kad didelis dėmesys turi būti skirtas kelių eismo saugai, nes norint pagerinti bendrą transporto sistemos veiksmingumą ir patenkinti piliečių ir įmonių poreikius bei lūkesčius labai svarbu užtikrinti, kad kelių eismo įvykiuose nukentėtų ir žūtų kuo mažiau kelių eismo dalyvių.
- Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 5.4 krypties vienas iš rodiklių yra „Žuvusiųjų Lietuvos keliuose skaičius 1 mln. gyventojų per metus“ - 2016 m.- 66, o 2020 m. -50.

4. Projekto esmė:

- Patvirtinti Valstybinę saugaus eismo gerinimo programą „Vizija – nulis“.
- Programos vizija – **iki 2050 m. nulis žuvusiųjų kelių transporte. Programos strateginis tikslas – iki 2030 m. žuvusiųjų kelių transporte sumažinti 50 proc., palyginti su 2018 m.**
- Programos strateginiam tikslui pasiekti **numatomi šie tikslai:**
 - ✓ Mažinti Kelių eismo taisyklių pažeidimų skaičių;
 - ✓ Pasiiekti, kad kelių infrastruktūra atitiktų nustatytus reikalavimus;
 - ✓ Sumažinti eisme dalyvaujančių techniškai netvarkingų transporto priemonių skaičių;
 - ✓ Efektyviau gelbėti eismo dalyvius po eismo įvykių;
 - ✓ Efektyviau valdyti eismo įvykių rizikas.
- **Konkrečios priemonės** Programos tikslams ir uždaviniams **iki 2030 metų** įgyvendinti, atsakingos institucijos, taip pat **tikslų ir uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės pateikiami Programos prieduose.**
- Programos įgyvendinimą **koordinuotų Susisiekimo ministerija, o Programą įgyvendintų** Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos

¹ Baltoji knyga „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas. Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos transporto sistemos kūrimas“, COM(2011) 144.

ministerija, Aplinkos ministerija, savivaldybės, Lietuvos automobilių kelių direkcija, Lietuvos transporto saugos administracija, Policijos departamentas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, Informatikos ir ryšių departamentas, AB „Lietuvos geležinkeliai“.

- Programą įgyvendinančios **institucijos iki kiekvienų metų kovo 1 dienos turėtų pateikti Susisiekimo ministerijai informaciją** apie pasiektus veiklos rezultatus.
- **Programa būtų finansuojama iš** asignavimų valdytojams pagal valstybės finansines galimybes skirtų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų, savivaldybių biudžetų lėšų, Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro prevencijos fondo lėšų, Europos Sąjungos paramos fondų, programų ir kitų teisėtai gautų lėšų.

5. Derinimas: Nutarimo projektas teiktas išvadoms gauti Vidaus reikalų ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Aplinkos ministerijai, Lietuvos transporto saugos administracijai, Lietuvos automobilių kelių direkcijai, Policijos departamentui, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui. Susisiekimo ministerija nurodo, kad atsižvelgta į visas institucijų pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė 2019 m. sausio 11 d. d. išvadoje Nr. NV-87 teikia pastabas ir pasiūlymus.

6. Atitiktis Vyriausybės programai: Nutarimo projektas atitinka Vyriausybės programos 331.6. papunkčio nuostatas („...deramą dėmesį skirsime eismo saugumui užtikrinti.... stiprinsime dažniausiai pasitaikančių ir didžiausią grėsmę aplinkiniams keliančių eismo pažeidimų – greičio viršijimo, vairavimo apsvaigus – kontrolę, plačiau diegsime bekontaktės greičio matavimo sistemas...“).

7. Dalykinio vertinimo išvada:

- Susisiekimo ministerijos lydraštyje nenurodoma, ar Programos projektas derintas su Lietuvos savivaldybių asociacija, savivaldybėmis ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ (savivaldybės ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ bus Programą įgyvendinančios institucijos) bei su Finansų ministerija ir Transporto priemonių draudikų biuru (dėl Programos projekto 14 punkto nuostatų).
- Pažymėtina, kad, nors Programa skirta žūčių ir sunkių sužeidimų skaičiui kelių transporte sumažinti ir jos strateginis tikslas yra iki 2030 m. žuvusiųjų kelių transporte sumažinti 50 proc. palyginti su 2018 m., tačiau Programos projekte nepateikiama informacija apie konkrečius esamus žuvusiųjų skaičius 2018 m. ir įgyvendinus Programos priemones numatomus 2030 metais (nenustatyta vertinimo kriterijus ir siektina reikšmė).
- Atkreiptinas dėmesys, kad Programos pavadinimas neviseškai atitinka Saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, kurio 7 straipsnyje nustatyta, kad Vyriausybė tvirtina *Valstybinę eismo saugumo programą ir šios programos įgyvendinimo priemonių planą*.
- Nutarimo projektą reikėtų papildyti nuostata dėl rekomendavimo savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant Programą.
- Svarstyтина, ar tikslī Programos projekte vartojama sąvoka „žuvusiųjų kelių transporte“ ir vertintina galimybė ją keisti į „žuvusiųjų kelių transporto eismo įvykiuose“ ar „žuvusiųjų keliuose“. Pažymėtina, kad susisiekimo ministro valdymo sričių 2019 – 2021 metų strateginio veiklos plano projekte vienas iš veiklos prioritetų formuluojamas taip: „Priemonių įgyvendinimas siekiant tikslo – nulis žuvusiųjų kelių ir geležinkelių transporto eismo įvykiuose“.
- Programos projekto 2 punktą tikslinga papildyti, kad būtų pateikiama informacija apie žuvusiųjų, sužeistųjų skaičių ir visuomenės patirtus nuostolius ne tik Europos Sąjungos, bet ir Lietuvos keliuose.
- Programos projekto 5 punkte tikslinga būtų įvardinti su kokiomis konkrečiomis nurodomų dokumentų nuostatomis Programa yra suderinta.
- Pažymėtina, kad Programos projekto II skyriuje pateikiama statistinė informacija atskirais atvejais apima skirtingus laikotarpius – tikslinga būtų teikti informaciją pasirenkant vieną realiausiai įvykius atspindintį laikotarpį.

- Programos projekto 8.4.3. papunktyje nurodomas uždavinys „Sumažinti žuvusiųjų pėsčiųjų ir dviratininkų skaičių...“, o tame pačiame punkte statistinė informacija pateikiama tik apie ėjusius keliu žuvusius žmones.
- Nors Programos projekto 1 priede yra grafa „Reikalingi asignavimai“, tačiau ji neužpildyta ir nenurodomas joks lėšų poreikis priemonėms įgyvendinti.
- Abejotinas Programos projekto 1 priede nurodomas kai kurių priemonių įgyvendinimo laikotarpis, pvz., priemonė „Nustatyti finansines sankcijas už leistino greičio iki 10 km/h viršijimą“ būtų įgyvendinama 5 metus, priemonė „Nustatyti eismo saugumo auditorių rengimo ir atestavimo tvarką“ – 9 metus ir pan.
- Neaišku, kodėl Programos projekte nustatomo 1 tikslo „*Mažinti Kelių eismo taisyklių pažeidimų skaičių*“ 2 priede nurodytos šio tikslo vertinimo kriterijaus „Kelių eismo taisyklių pažeidimų skaičius, tenkantis 1000 vairuotojų, vnt.“ reikšmės nuo 785 vnt. 2017 m. *didėja* iki 800 vnt. 2030 m.
- Siūlytina nurodyti, kaip (ar) Programos projekte nustatyti tikslai ir rodikliai atitinka Vyriausybės Programos įgyvendinimo plano rodiklį dėl žuvusiųjų Lietuvos keliuose skaičiaus 1 mln. gyventojų per metus (2020 m. – 50).

Dėl atitikimo Strateginio planavimo metodikai

1. Dėl Programos turinio.

Programos II skyriuje nustatomas **Programos strateginis tikslas** – *iki 2030 m. žuvusiųjų kelių transporte sumažinti 50 proc., palyginti su 2018 m.* Tačiau neaišku, koks atskaitos taškas, kokia dabartinė situacija.

Siūlytina II skyriaus pradžioje pateikti Lietuvos situacijos bendrąją apžvalgą, t.y. nacionalinio lygmens statistinius bei kitus duomenis, nusakančius bendrąją eismo saugumo situaciją, žuvusių ar sužeistų žmonių skaičius, siekiant geriau įvertinti problemos mastą ir įvairius problemos aspektus. Šiuo metu pateikti duomenys apžvelgia Europos lygmens situaciją bei detaliau analizuoja tik atskirus rizikos veiksnius ir jų statistinius duomenis.

Programos III skyriuje rašoma, kad Programos įgyvendinimą koordinuoja Susisiekimo ministerija, o įgyvendina išvardintos institucijos iš bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų. Programos įgyvendinimo mechanizmas neaiškus. Neaišku, ar institucijos, dalyvaujančios Programos įgyvendinime, bus įpareigosios įsikelti priemones ir kriterijus į savo strateginius veiklos planus bei teikti reguliarias ataskaitas apie jų įgyvendinimą Programos koordinatoriui per Stebėsenos informacinę sistemą (SIS).

2. Dėl Programos 1 priedo (Programos tikslai, uždaviniai, priemonės ir atsakingos institucijos).

Paprastai prie programų pateikiami priemonių planai, kuriuose nurodomos konkrečios priemonės, atsakingos institucijos, konkretus įvykdymo terminas ir nurodomi planuojami asignavimai. SM pateikto Programos 1 priedo struktūra ir informacija neatitinka reikalavimų. Neaišku, kokią paskirtį atlieka stulpelis „Subjekto tipas“, kuriame yra nuorodos „Valstybės lygiu“ ar „Ūkio subjekto lygiu“. Pažymėtina, kad priemonės turi būti taip suformuluotos, kad būtų aišku, kas parengs ir kas tvirtins teisės aktus (Seimas, Vyriausybė ar ministras). Neužpildytas stulpelis „Reikalingi asignavimai“.

Dalies priemonių formuluotės yra nekonkrečios ir neturi aiškaus įvykdymo termino, pvz.,:

P1 priemonės „Nustatyti finansines sankcijas už leistino greičio iki 10 km/h viršijimą“ - neaišku, kas ir koku teisės aktu nustatys sankcijas ir kodėl įvykdymo laikotarpis 5 metai (nuo 2020 m. iki 2025 m.)?

P3 priemonės „Užtikrinti nuobaudų neišvengiamumo principą už šurkščius KET (ypač už greičio viršijimą) pažeidimus“ - neaišku, koku teisės aktu bus nustatytas principas, kokios informacinės sistemos bus tobulinamos ir kokie terminai (nurodyta nuo 2020 m. iki 2030 m.)?

P6 priemonės „Parengti vairuotojų, kurie pažeidė KET vairuodami neblaivūs, prevencijos programą“ - neaišku, kada ir kokių teisės aktu bus tvirtinama programa, kodėl terminas 5 metai (nuo 2020 m. iki 2025 m.)?

P7 priemonės „Atlikti išsamią procedūrų ir metodų, kuriais nustatoma, ar eismo dalyviai yra / buvo apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, analizę ir tobulinti šiuos metodus“ – neaišku, kada bus parengta analizė, nes nurodytas įvykdymo laikotarpis 5 metai (nuo 2020 m. iki 2025 m.)?

P10 priemonės „Keisti teisinę bazę – numatyti ribojimus vairuotojams draudžiančiais užsiimti ne su vairavimu susijusias veiksmas“ - neaišku, kokius teisės aktus planuojama parengti ir kas juos tvirtins: ar Vyriausybė ar ministrai savo įsakymais? Siūlytina tai detalizuoti priemonės aprašyme.

P20 priemonės „Tobulinti esamas informacines sistemas ir registrus, siekiant paprastai ir greitai pranešti atsakingoms institucijoms apie Kelių eismo taisyklių pažeidimus“ - neaišku, kokios informacinės sistemos ir registrai bus tobulinami ir kada (nurodyta nuo 2019 m. iki 2030 m.)? Siūlytina tai detalizuoti priemonės aprašyme ir numatyti aiškų terminą.

P23 priemonės „Sukurti mokomąją priemonę, skirtą mokinių saugaus eismo įgūdžiams formuoti, sudaryti galimybes mokykloms ja naudotis“ - neaišku, kada bus sukurta mokomoji priemonė, nes nurodytas įvykdymo laikotarpis 10 metų (nuo 2020 m. iki 2030 m.)?

P24 priemonės „Atnaujinti dviračių vairuotojų mokymo programą ir dviratininko pažymėjimų išdavimo tvarką“ - neaišku, kada bus sukurta mokymo programa, nes nurodytas įvykdymo laikotarpis 10 metų (nuo 2020 m. iki 2030 m.)? Kas tvirtins programą?

Atitinkamai siūlytina peržiūrėti ir kitas priemones (P26, P27, P28, P29, P31, P34, P46, P47, P48, P50, P55, P56, P57, P64, P65, P66). Jeigu priemonės nėra tęsinės, tai turi būti nurodytas konkretus įvykdymo terminas, o ne laikotarpis.

Taip pat siūlytina patikslinti formuluotes šių priemonių:

P35 priemonės „Valstybinės reikšmės kelių apšvietimo sistemų tobulinimas ir padidinti apšviestų kelių bendrą ilgį“ redaguoti stiliumi ir gramatikos aspektu.

P41 priemonės „Padidinti tvorų nuo laukinių gyvūnų ilgį. Diegti kitas priemones, mažinančias susidūrimų su laukiniais gyvūnais riziką“ formuluotę, įvardinant vienu sakiniu.

Priemonių P53 „Policijos ir LTSA pareigūnų kompetencijos didinimas techninės būklės patikrinimų kelyje metu, pakviečiant techninės apžiūros kontrolierius“ ir P59 „Būtiniosios medicinos pagalbos vairuotojų papildomas praktinio vairavimo mokymas“ formuluotes, performuluojant veiksmažodžio bendraties forma.

Siūlytina priemonės numeruoti atsižvelgiant į įprastinę praktiką, t.y. 1.1.1 formatu (pirmojo tikslo pirmojo uždavinio pirmoji priemonė).

3. Dėl Programos 2 priedo (Vertinimo kriterijai, siekiamos reikšmės ir atsakingos institucijos)

Siūlytina peržiūrėti ir patikslinti kriterijų formuluotes, kuriose deklaruojamas mažėjimas, tačiau kriterijaus siektinos reikšmės 2025 m. ir 2030 m. nerodo mažėjimo, pvz.:

P-1-6-1 kriterijaus „KET pažeidimų, kurių metu užfiksuotas pavojingas/chuliganiškas vairavimas, skaičiaus sumažėjimas, vnt.“ planuojamos ne mažėjančios reikšmės, o atvirkščiai - didėjančios, t.y. 2017 m.- 670, o 2025 m. ir 2030 m.- 700. Kriterijaus formuluotė yra klaidinanti, nes galima skirtingai interpretuoti atskaitos tašką, nuo kurio skaičiuojamas mažėjimas. Siekiant aiškumo, siūlytina atsakyti žodžio „mažėjimas“.

R-2-3 kriterijaus „Eismo įvykių su pėsčiais ir dviratininkais skaičiaus sumažėjimas ruože, nutiesus pėsčiųjų ir (ar) dviračių takus greta valstybinės reikšmės magistralinių kelių, proc.“ planuojamos vienodos siektinos reikšmės 2017-2030 m. ir lygios 80 proc. Neaiškus atskaitos taškas, nuo kurio matuojamas mažėjimas procentais.

P-2-3-8 kriterijaus „Eismo įvykių skaičiaus sumažinimas rekonstruojant pavojingas sankryžas magistraliniuose ir krašto keliuose, proc.“ planuojamos ne mažėjančios reikšmės, o atvirkščiai -

didėjančios, t.y. 2017 m.- 80, o 2025 m.- 90 ir 2030 m.- 100 proc. Neaiškus atskaitos taškas, nuo kurio matuojamas mažėjimas procentais.

Taip pat siūlytina peržiūrėti ir kitus kriterijus, kurių formuluotėse deklaruojamas mažėjimas.

R-3-1 kriterijaus „Techniškai netvarkingų transporto priemonių dalies eisime sumažėjimas, proc.“ neaiškus atskaitos taškas, nuo kurio skaičiuojamas mažėjimas. Kaip suprasti reikšmės: 2017 m.- 55, o 2025 m.-20 ir 2030 m.- 10 proc. Ar tikrai bus skaičiuojamas mažėjimas x procentų, ar paprasčiausiai norima pasakyti, kad 2030 m.- bus tik 10 proc. techniškai netvarkingų transporto priemonių. Kriterijaus formuluotė yra klaidinanti, todėl siūlytina atsisakyti žodžio „mažėjimas“.

Siūlytina atsisakyti kriterijų, kurie dubliuoja priemones (pvz., P-2-1-1, P-2-1-3, P-2-1-4), nes jie matuoja teisės aktų parengimą ar einamąsias veiklas. Taip pat svarstytina galimybė P-2-1-2 vertinimo kriterijų perkelti prie 2.2. arba 2.3. uždavinių, kuriems šis rodiklis geriau tinka pagal turinį.

Siūlytina redaguoti kriterijų formuluotes, kuriose nurodytas „diegimas“ (P-2-5-1, P-2-5-2, P-2-5-3, P-2-5-4), pakeičiant taip: „įdiegtų prietaisų skaičius, vnt.“ ar pan.

Vadovaujantis Vyriausybės darbo reglamento 49 punkto antrosios pastraipos nuostatomis, Projektas turėtų būti grąžintas rengėjams tobulinti.

Patarėjas

Arvydas Nevas

Patarėja

Nijolė Kundrotienė

Arvydas Nevas, tel. 8 706 63 787, el. p. arvydas.nevas@lrv.lt